

Self-management goal setting and action planning in primary care

Samen beslissen over doelen en actieplannen in de eerste lijn
Ontwikkeling en evaluatie van een aanpak samen met mensen met een chronische ziekte

Proefschrift

Stephanie Lenzen

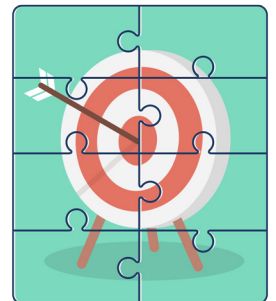
Docent-Onderzoeker

Lectoraat Autonomie en Participatie van Chronisch Zieken

Zuyd Hogeschool

Praktijkondersteuners werkzaam in de huisartspraktijk zien steeds meer mensen met één of meerdere chronische aandoeningen, waarbij de focus vaak ligt op zelfmanagement ondersteuning. Persoonlijke doelen en actieplannen staan centraal binnen zelfmanagement. Echter, het samen beslissen over doelen en actieplannen is een uitdaging voor zowel praktijkondersteuners als cliënten.

Informatie en contact

Voor meer informatie of vragen over het project kunt u contact opnemen met:
Dr. Stephanie Lenzen
Stephanie.lenzen@zuyd.nl
045 400 6538

Kijk ook op
- www.zuyd.nl/onderzoek/lectoraten/

Projectteam

Prof. Sandra Beurskens
(Zuyd Hogeschool/Universiteit Maastricht)
Dr. Ramon Daniëls
(Zuyd Hogeschool/Universiteit Maastricht)
Prof. Trudy van der Weijden
(Universiteit Maastricht)
Dr. Loes van Bokhoven
(Universiteit Maastricht)
Karin Dubois
(Dubois & van Rij, Verandermanagement)

Lectoraat Autonomie en Participatie van Chronisch Zieken

Het lectoraat voert activiteiten uit die ertoe bijdragen dat mensen met een chronische ziekte of kwetsbare ouderen eigen keuzes kunnen maken, het leven kunnen leiden dat ze graag willen leiden. De kern van het lectoraat is dat professionals leren omgaan met de toenemende autonomie van patiënten of cliënten. Cliënten worden steeds meer partner en medebeslisser in de zorg en willen in toenemende mate zeggenschap over wat er met hen gebeurt, met name als het gaat over langdurende zorg.

In dit project is onderzocht hoe praktijkondersteuners het beste ondersteund kunnen worden in het proces van samen beslissen over doelen en actieplannen met cliënten die chronisch ziek zijn in de context van zelfmanagement. Hiervoor is een aanpak ontwikkeld die bestaat uit: een raamwerk voor samen beslissen, hulpmiddelen om persoonlijke doelen te stellen en patiëntprofielen te identificeren. Daarnaast is er een uitgebreide training voor praktijkondersteuners ontwikkeld. Deze is ook geschikt voor andere zorgprofessionals en opleidingen.

Bent u geïnteresseerd in een lezing, workshop of cursus? Neem dan contact op.

Achtergrond

De eerste lijn wordt steeds meer geconfronteerd met cliënten met één of meerdere chronische aandoeningen. Cliënten krijgen zelf een steeds grotere rol in het managen van hun ziekten. Dit sluit aan bij het concept van positieve gezondheid, waarin de mogelijkheden van de cliënt om te kunnen omgaan met de uitdagingen van een aandoening centraal staan. Als gevolg van hun ziekten ervaren cliënten naast medische symptomen vaak ook gevolgen in het sociaal leven (bijvoorbeeld het niet meer kunnen uitvoeren van een hobby) en kunnen er emotionele problemen ontstaan (bijvoorbeeld door onzekerheid over de toekomst). Zelfmanagement begint met het verhelderen van iemands persoonlijke doelen en het samen beslissen over actieplannen om deze doelen te bereiken. In de huisartspraktijk is het meestal de praktijkondersteuner die samen met de cliënt meedenkt over diens doelen en actieplannen. In een ideale situatie is er sprake van samen beslissen en is er aandacht voor medische, sociale en emotionele problemen. Echter, in de praktijk is dat vaak lastig en het is onduidelijk hoe doelen en actieplannen voor zelfmanagement van de cliënt verhelderd en gesteld kunnen worden.

Doelstelling en methode

Het doel van dit promotieonderzoek was om na te gaan op welke manier praktijkondersteuners werkzaam in de huisartspraktijk het beste ondersteund kunnen worden bij het opstellen van doelen en actieplannen samen met hun chronisch zieke cliënten, in de context van zelfmanagement. Het promotieonderzoek kent drie fasen waarin in totaal zes studies zijn gedaan. Fase 1 bestond uit een probleemanalyse van de huidige werkwijze. Door middel van kwalitatieve onderzoeksmethodieken en literatuurstudies is de huidige werkwijze rondom het samen beslissen over doelen en actieplannen in kaart gebracht. De bevindingen uit fase 1 zijn gebruikt als input voor het ontwikkelen van een aanpak om praktijkondersteuners te ondersteunen in het opstellen van zelfmanagement doelen en actieplannen in fase 2. Deze aanpak is in co-creatie met professionals, cliënten en experts gemaakt. Tot slot is in fase 3 in een procesevaluatie nagegaan hoe de aanpak geïmplementeerd en ervaren werd.

De uiteindelijke aanpak bestaat uit een:

- handreiking voor samen beslissen over doelen en actieplannen
- hulpmiddel om de huidige en de gewenste situatie van de patiënt in kaart te brengen (het vier bollen model)
- hulpmiddel om patiëntprofielen te identificeren
- training voor professionals (trainingsdag, e-coaching, coaching on the job, follow-up meeting).

Resultaten

De resultaten van de procesevaluatie laten zien dat de aanpak in zijn geheel positief gewaardeerd werd. Professionals gaven aan dat de aanpak helpt om het perspectief van de patiënt vanuit een biopsychosociaal perspectief te exploreren, om de benaderingswijze aan te passen aan de individuele cliënt en om concrete doelen te stellen. De training gaf de deelnemers inzichten in hun eigen werkwijzen, sterke kanten en valkuilen. Ondanks deze positieve waardering was het een uitdaging voor praktijkondersteuners om de aanpak in de praktijk te integreren in de huidige werkrouines en protocollen. Praktijkondersteuners ervoeren een gebrek aan vaardigheden en wensen meer ondersteuning vanuit de huisartspraktijk om de aanpak in de dagelijkse praktijkrouines te integreren.

Conclusie

Het onderzoek benadrukt het belang van het stellen van persoonlijke doelen en het leveren van maatwerk in de context van zelfmanagement. We concluderen dat het onderzoek diepgaande inzichten heeft gegeven in de complexiteit van het daadwerkelijk toepassen van zelfmanagement ondersteuning in de eerste lijn. Er is een aanpak voor praktijkondersteuners ontwikkeld met waardevolle elementen. De uitdaging is om deze nieuwe werkwijze in te bedden in de huidige zorgprocessen en rouines, met aandacht voor het op maat ondersteunen van cliënten en professionals, organisatiegericht veranderen en het scheppen van randvoorwaarden.

4 - bollen model

- Ik ervaar last van mijn gezondheid op...
- Belangrijk voor mijn gezondheid is...
- Wat ik wil veranderen is...

- Ik vind belangrijk dat...
- Ik kom nu tot oplossingen/veranderingen door...
- Ik wens ondersteuning bij...

- Wat ik graag doe op een dag...
- Activiteiten die mij niet goed lukken zijn...
- Ik zoek oplossingen voor...

- Ik vind de ondersteuning van mijn omgeving (fysiek en sociaal)...
- Het zou fijn als ... veranderd.

Publicaties binnen dit proefschrift

- Van Soest K, Daniels R, Lenzen SA. Hoe beslis je samen over doelen en acties? Tijdschrift Maatschappij en Gezondheid. 2015;15(3):18-20
- Lenzen SA, Daniëls R, von Bokhoven MA, van der Weijden T, Beurskens A. Setting goals in chronic care: Shared decision making as self-management support by the family physician. Eur J G Pract. 2015;21(2):138-144.
- Lenzen SA, van Dongen JJ, Daniëls R, von Bokhoven MA, van der Weijden T, Beurskens A. What does it take to set goals for self-management in primary care? A qualitative study. Family Practice. 2016;33(6):698-703.
- Van Dongen JJ, Lenzen SA, von Bokhoven MA, Daniëls R, van der Weijden T, Beurskens A. Interprofessional collaboration regarding patients' care plans in primary care: a focus group study into influential factors. BMC Family Practice. 2016;17:58.
- van Dongen JJ, von Bokhoven MA, Daniëls R, Lenzen SA, van der Weijden T, Beurskens A. Interprofessional primary care team meetings; A qualitative study. Health Expect. 2017; 34(1):98-106.
- Lenzen SA, Daniëls R, von Bokhoven MA, van der Weijden T, Beurskens A. Disentangling self-management goal setting and action planning: A scoping review. PloS One 2017;12(11):e0188822.
- Lenzen SA, Daniëls R, von Bokhoven MA, van der Weijden T, Beurskens A. What makes it so difficult for nurses to coach patients in decision making. Intern J Nurs Stud. 2017;80:1-11
- Lenzen SA, Daniëls R, von Bokhoven MA, van der Weijden T, Beurskens A. Development of a conversation approach for practice nurses aimed at making shared decisions on goals and action plans with primary care patients. BMC Health Serv Res. 2018;18:891
- Lenzen SA, Wyke S, Daniëls R, von Bokhoven MA, van der Weijden T, Beurskens A. Ascribing patients a passive role: Conversation analysis of practice nurses' and patients' goal setting and action planning talk. Res Nurs Health. 2018;41:389-397

De handreiking is opgenomen in de leergang persoonsgerichte zorg van het NHG. Meer informatie: <https://www.nhg.org/scholing/professionele-effectiviteit-persoonsgerichte-zorg-samen-beslissen-het-hoe-en-waarom>

Trainingen worden ook aangeboden door
Dubois & van Rij (Verandermanagement)

Gesubsidieerd door

Nationaal Regieorgaan
Praktijkgericht Onderzoek SIA

Projectpartners

